

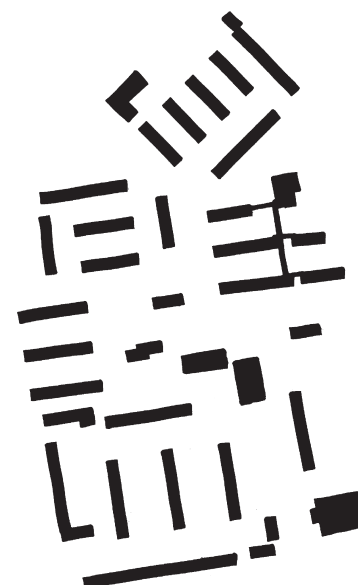
Vážení přátelé památek,
číslo, které držíte v rukou, není číslem typickým. Zprávy památkové péče zpravidla pojednávají o tématech, o kterých nikdo nepochybuje, že patří do oblasti památkového zájmu. Tématem tohoto čísla jsou panelová sídliště, která nejsou většinou odborné i laické veřejnosti za památkové téma (zatím) považována. Existuje však okruh teoretiků, architektů a historiků architektury, kteří se panelovými sídlišti z různých pohledů zabývají. Ti dostali příležitost prezentovat dílčí výsledky své práce v tomto, historicky prvním takto zaměřeném čísle.

Je nasnadě, že se většinou jedná o mladou generaci autorů, která vnímá stavby z období socialismu již jako čistě historické, bez vlivu osobních vzpomínek na okolnosti výstavby. Výsledky práce na tomto poli můžeme sledovat v nejnovějších titulech, jako jsou: Když se utopie stane skutečností Lucie Zadražilové, Legenda o sídlišti Markéty Mráčkové, Barbory Šimonové a Viktora Vejvody, Sídlíště Solidarita editorky Barbory Špičákové, Experimentální sídliště Invalidovna editora Ladislava Zikmunda-Lendera, Utváření socialistické modernity Kimberly Elman Zarecor nebo sborník příspěvků Lesná – 50 let sídliště, který sestavil Martin Maleček. Recenze některých z nich ostatně najdete i v tomto čísle. Dále v současné době probíhá dvojice rozsáhlých výzkumů panelových sídlišť, a to na půdě Uměleckoprůmyslového muzea v Praze (Lucie Zadražilová a kol., www.panelaci.cz) a Fakulty architektury ČVUT (Michal Kohout a kol.). Účastníci těchto výzkumů jsou i autory několika článků v tomto čísle. Téma hromadné bytové výstavby si také vybrali tvůrci české expozice benátského Bienále architektury, ke které vydali knihu s názvem 2×100 mil. m². Takovýto zájem o panelová sídliště indikuje skutečnost, že se již jedná o plnohodnotné téma dějin architektury. Z tohoto důvodu je logické a potřebné se na sídliště podívat také z pohledu památkové péče.

Cílem tohoto čísla je ukázat, že ne všechna panelová sídliště jsou stejná a že některá z nich mají architektonické, urbanistické, historické či jiné kvality a potažmo památkovou hodnotu. Dojde také na exkurz do poměrů v zahraničí, podrobnější analýzu vybraných celků, reflexi sídlišť v dobovém tisku nebo jejich uměleckou výzdobu.

Teorie památkové péče prošla a prochází složitým vývojem. Okruh věcí, které chráníme, se postupně přirozeně rozšiřuje. V polovině 19. století, kdy u nás byla památková ochrana institucionálně zakotvena, se například masivně odstraňovaly barokní vrstvy ze středověkých kostelů a ty se pak navracely do imaginární „původní“ podoby. Ještě v první polovině 20. století se klasicistní vrstvy často považovaly za nehodnotný balast. Až do 70. let 20. století dostávala secese nálepku pokleslého buržoazního stylu. A nyní máme problém s uznáním památek z období 60. až 80. let 20. století, přestože na toto téma proběhla již velká diskuse. Co nám tyto příklady ukazují? Kromě dramatického vývoje zejména náš odlišný pohled na názory našich předchůdců. Jinak řečeno, činy starších generací někdy hodnotíme jako mylné. Nemýlíme se však také, když se nedovedeme sjednotit v názoru na stavby doby nedávno minulé? Tyto příklady nám také ukazují, že je třeba hledět do budoucnosti, neboť památková péče je především morální povinnost vůči budoucnosti. Nebudou nám příští generace vyčítat neschopnost zachovat hodnotnou část poválečné architektury či interiérové tvorby? Řekl bych, že budou. Zkusme se možná někdy vcítit do našich následovníků a nechat pro ně něco, co sami za hodnotné ještě nepovažujeme. Vzpomeňme například, jak se v 60. letech na seznamy památek dostávaly funkcionalistické vily v té době staré 30 let. Zájem o ochranu vybraných panelových sídlišť je logickým vývojem památkové péče. Pevně věřím, že pestrost článků přispěje k lepšímu poznání někdejší panelové výstavby, ale především k nezaujatému vztahu k ní.

Ing. arch. Matyáš KRACÍK

OBSAH

IN MEDIAS RES: ARCHITEKTURA A URBANISMUS SÍDLIŠŤ A JEJICH PAMÁTKOVÁ OCHRANA

Matyáš Kracík, Památková ochrana panelových sídlišť? / 299

Eva Novotná, Poválečná bytová výstavba a památková péče na příkladu Velké Británie a Skandinávie / 307

Hana Řepková, Problematika památkové ochrany sídlišť na příkladu sídliště Ďáblice / 313

Jana Kořínková, Obytný soubor Lesná. Trnitá cesta panelového sídliště k památkové ochraně / 322

Pavel Karous, Umělecká výzdoba sídlišť v Československu 60. – 80. let / 331

Michal Kohout, *Filip Tittl*, Systémové vstupy do lokalit sídlišť a jejich vztah k původnímu konceptu zástavby / 343

Rostislav Švácha, Stará města, panelová sídliště a denní tisk, 1960–1989 / 350

Karel Kuča, Panelová sídliště mezi panelofobií a panelofilii / 357

MATERIÁLIE, STUDIE

Matyáš Kracík, *Hedvika Křížová*, *Anna Schránílová*, Palác kultury v Praze, jeho historie, architektura, umělecká výzdoba a památkový potenciál 35 let po výstavbě / 365

Anna Šubrtová, Iniciativy za zachování starobylého rázu Litomyšle před 1. světovou válkou / 378

SEMINÁŘE, KONFERENCE, AKCE

Výsledky druhého ročníku Ceny Národního památkového ústavu Patrimonium pro futuro za rok 2014

(*Jana Tichá*) 385/ 50 let od založení ICOMOS (*Josef Štulc*) 388/ Výzkumný projekt a mezinárodní

konference „Sídliště, jak dál?“ (*Filip Tittl*, *Jana Kubánková*) 392/

RECENZE

Tři knihy o sídlištích (*Hana Řepková*) 392/ Kniha o sídlišti Solidarita (*Václav Kokeš*) 394/

Monolith Controversies – sídliště exotická, a přesto blízká (*Václav Kokeš*) 395/

Metodika Digitální a digitalizované fotografie (*Pavel Scheufler*) 396/

RESUMÉ

Summary / 397

